

AVFALLSPLAN 2021–2024

Ressurser i omløp

Avfall Sør

Innhold

1. HOVEDLINJER FOR AVFALLSPLAN 2021–2024	3
2. BAKGRUNN	5
3 Dagens løsninger	9
4. UTVIKLINGSTREKK	15
5. SATSING MOT 2025	20

1. Hovedlinjer for avfallsplan 2021-2024

Avfallsplanen er et styrende dokument for hvordan Avfall Sør skal jobbe på avfallsområdet, og hva som skal leveres av tjenester til eierkommunene innen husholdningsrenovasjon. Konsernstrategien fra 2016 ligger til grunn for planen, og gir føringer om utvikling av gode tjenester når det gjelder ressursutnyttelse, miljø, service og økonomi. Gebyret skal også i denne perioden kunne øke med maks 1,5 % per år i snitt.

Det skjer endringer i samfunnet rundt oss i forhold til klima, bærekraft og sirkulærøkonomi. De kommende årene vil EUs sine mål og tiltak for sirkulærøkonomi og avfallsbehandling bli gjort gjeldende i Norge gjennom forskrifter med krav til endring. Fram til nå har oppmerksomheten vært rettet mot avfallshåndtering og materialgjenvinning, som er Avfall Sørs kjerneaktivitet. Fremover blir det produktenes kvalitet, mulighet for å repareres og levetid som skal vektlegges innen sirkulærøkonomi.

EUs rammedirektiv for avfall gir mange føringer, og Avfall Sør har satt sitt hovedmål for perioden for å samsvare med direktivet.

HOVEDMÅL:
Øke materialgjenvinningsgraden til 55 % innen 2025

For å få dette til må det jobbes på mange fronter. Avfall Sør skal fortsette å tilby innbyggerne innsamling av de fem viktigste avfallstypene hjemme med dunker for bioavfall, restavfall, papp og papir og glass- og metallemballasje. Plastemballasje skal som hovedløsning fortsatt samles i plastsekk. Den fleksible løsningen, med tilbud om

ukentlig innsamling av bioavfall og restavfall og betaling når avfallsdunkene tømmes, videreføres inntil videre. I nye prosjekter og boligområder skal det etableres nedgravd avfallsløsning, i henhold til krav i avfallsteknisk norm. I planperioden skal det jobbes med å få innbyggerne til å bruke systemene enda bedre. Med gode løsninger for sortering og kundekontakt, lav gebyrvækst og god kommunikasjon er dette mulig.

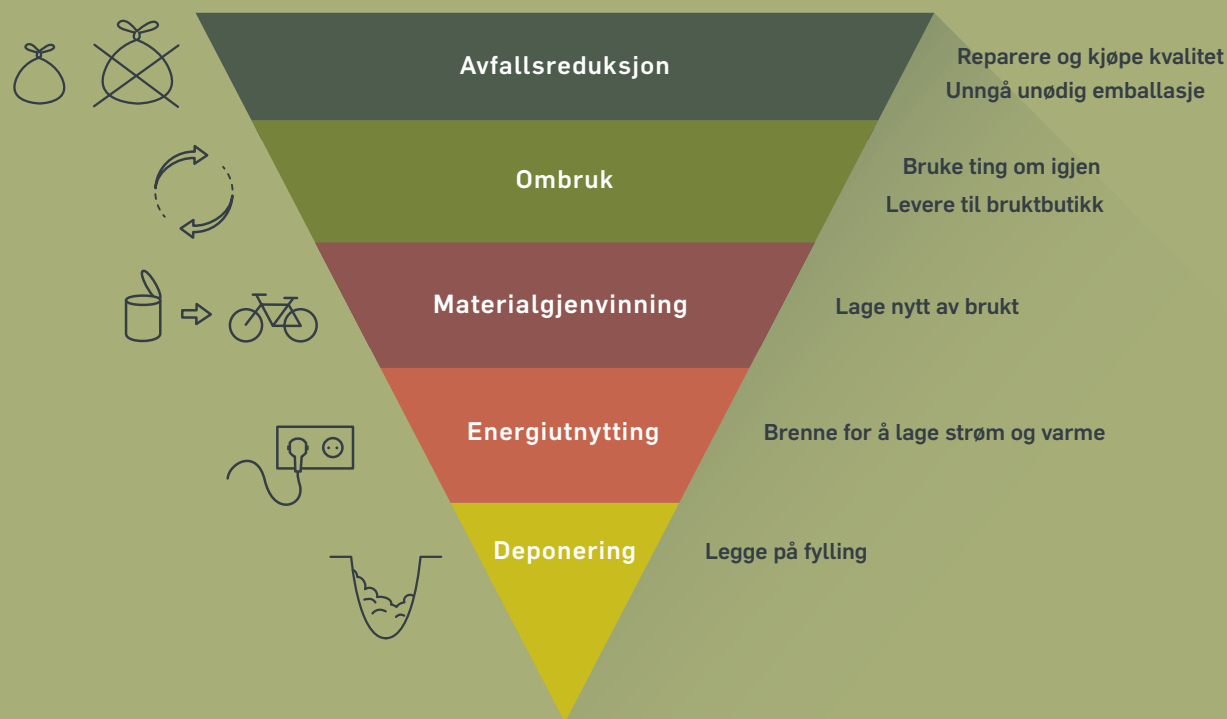
På gjenvinningsstasjonene fortsetter arbeidet med å redusere restavfall og øke sortering og materialgjenvinning. Digitalt adgangssystem skal etableres. Det gjennomføres en prøveperiode uten begrensning for å avklare behovene for en standardtjeneste for å holde kostnadene nede og sikre en mer rettferdig kostnadsfordeling. Målet er å finne en løsning som er enkel å forholde seg til, og som ikke oppleves begrensende for flesteparten av privatkundene. Alternativ ombruksløsning utvikles også på den nye gjenvinningsstasjonen i Sørlandsparken Øst som skal åpnes høsten 2021.

Ansvarlig avfallshåndtering er Avfall Sørs viktigste bidrag til en bærekraftig samfunnsutvikling. I tillegg tar selskapet samfunnsansvar blant annet med arbeidet for å redusere marin forsureling og utslipp av klimagasser, og tilrettelegging av arbeidsplasser for mennesker som av ulike grunner faller midlertidig ut av arbeidslivet.

SATSINGSOMRÅDER I PERIODEN

- Gode tjenester med lav gebyrvækst
- Mindre avfall til energiutnyttelse og deponi
- Mer til ombruk
- Aktivt samfunnsansvar

2. Bakgrunn

VERDEN RUNDT OSS

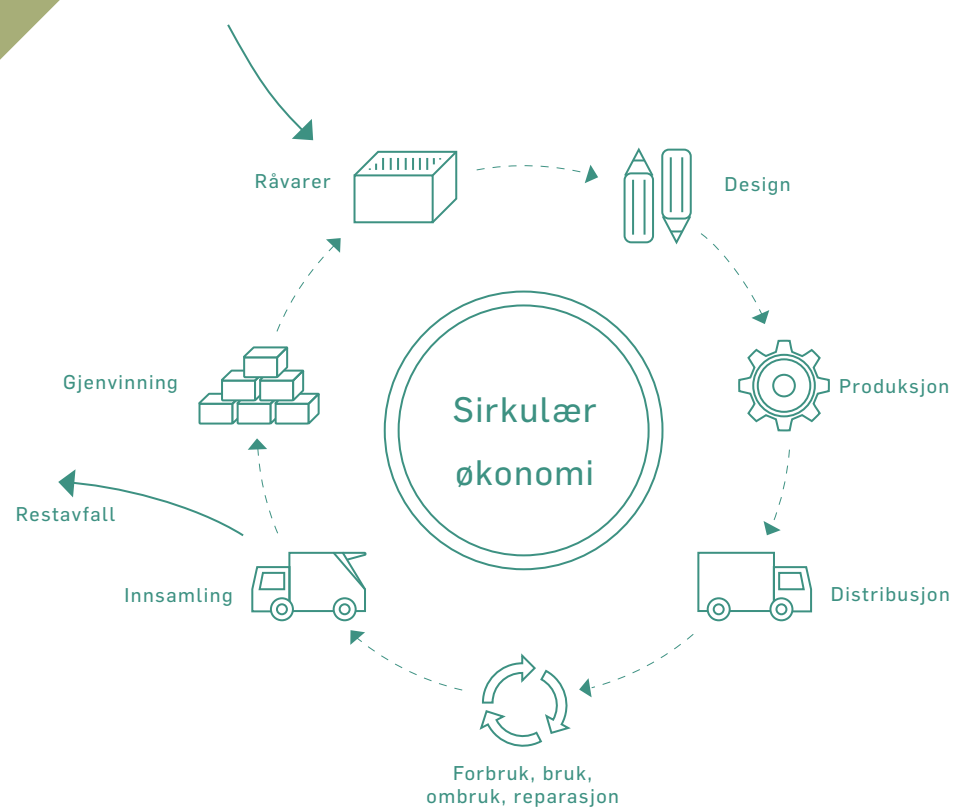
Med FNs 17 bærekraftsmål er de aller fleste land i verden blitt enige om et veikart for bærekraftig utvikling. Avfall Sør fyller en viktig samfunnsoppgave, med innsamling og behandling av husholdningsavfall, og løsningene bidrar direkte inn mot fire av bærekraftsmålene:

I tillegg gir vi et bidrag til disse, og flere andre mål, ved å være bevisst vårt samfunnsansvar.

I EU er klima, bærekraft og sirkulær økonomi sterke drivere til endringer både innen industrien og samfunnet generelt. Sirkulær økonomi vektlegger produktenes kvalitet, mulighet for å repareres og levetid der det før har vært mest fokus på avfallshåndtering og materialgjenvinning.

For avfallsbransjen og industrien innebærer dette å designe og produsere varer slik at de varer lenge, og at de er egnet for materialgjenvinning når de ikke lenger kan brukes. Avfall Sør bidrar her gjennom Avfall Norge og Samfunnsbedriftenes nasjonale påvirkningsarbeid. For Avfall Sørs tjenester er fortsatt det viktigste å legge til rette slik at mest mulig avfall kanaliseres gjennom de øverste nivåene av avfallspyramiden.

EUs målsettinger er formulert i rammedirektivet for avfall fra 2015, handlingsplanen for sirkulær økonomi fra 2016 og European Green Deal fra 2019. Blant konkrete målsettinger finner vi:

- 55 % av kommunalt avfall skal materialgjenvinnes innen 2025, 60 % innen 2030 og 65 % innen 2035¹
- 50 % reduksjon av restavfall innen 2030
- Materialgjenvinningsgraden for emballasjeavfall skal økes til 65 % innen 2025 og 70 % innen 2030. For plastemballasje er målene 50 % i 2025 og 70 % innen 2030
- Krav om separat innsamling av matavfall og tekstiler innen 2025²
- Tilrettelegging slik at ombruks- og reparasjonsnettverk får tilgang til å hente ut gjenstander fra avfallsinnsamlingspunkter

EU sitt rammedirektiv for avfall er også tydelig på at produsentansvaret skal skjerpes. Produsentene får et større ansvar for å levere trygge produkter med riktig kvalitet. Og forbrukernes rett til å få reparert produkter skal styrkes.

Hvordan Avfall Sør og andre skal kunne kutte klimagassutslipp er utredet i Klimakur 2030.³ Denne gir en god oversikt over effekt og kostnader for aktuelle klimatiltak, og hva som må gjennomføres for at nasjonen skal nå målet om å kutte ikke-kvotepliktige utslipp med 50 % innen 2030.

For Agder er det utarbeidet en regionplan for perioden fram mot 2030. Denne har visjonen Agder – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Der trekkes blant annet frem at klimagassutslipp skal reduseres med minst 45 % innen 2030³ og at fokus på sosial bærekraft skal føre til at de menneskelige ressursene i landsdelen tas i bruk fullt ut.

KOMMUNENES ANSVAR

Kommunen skal ifølge forurensningsloven sørge for innsamling og behandling av husholdningsavfall. Husholdningsavfall omfattes av kommunens styringsrett. Det betyr at ingen kan samle inn husholdningsavfall uten tillatelse fra kommunen. Kommunene Kristiansand og Vennesla har tildelt enerett for å håndtere denne oppgaven til Avfall Sør AS. Kostnadene til innsamling og behandling av husholdningsavfall dekkes over renovasjonsgebyret, etter selvkostprinsippet. Det vil si at husholdningene betaler det tjenesten koster.

Næringsavfallet er konkurranseutsatt og er ikke omfattet av kommunens styringsrett. Private bedrifter har ansvar for at eget næringsavfall leveres til godkjent avfallsanlegg, gjenvinnes eller ombrukes på annen lovlig måte. Kommunene har ansvar for å føre tilsyn med at avfallet håndteres på en forsvarlig måte i de bedrifter som ikke har egne tillatelser fra Statsforvalteren eller Miljødirektoratet. Ordninger for næringsavfall er ikke omfattet av kommunale målsettinger og omtales ikke videre i denne planen.

Kommunene kan håndtere eget næringsavfall i egenregi, gjennom tildelt enerett eller ved innkjøp av tjenester. Fra 2017 har Avfall Sørs eierkommuner tildelt oppgaven til Avfall Sør som utvidet egenregi, og kommunene og selskapet samarbeider om å finne gode løsninger for dette næringsavfallet. Avfall Sør håndterer også avfallet fra flere småbåthavner for Kristiansand kommune.

Ansvar for avfallshåndtering ved utfartssteder og oppfølging av forsøplingssaker er også kommunens ansvar. Kristiansand kommune har i flere år hatt en tverrfaglig forurensningsgruppe, der også Avfall Sør deltar. Her koordineres arbeidet knyttet til forurensning og forsøpling.

LOVER OG REGLER

Sist planperiode var forventet å skulle være preget av omstilling mot det «grønne skiftet», med nye rammebetingelser og endringer i regelverk. Endringene tar tid, og det er fremdeles uklart hvilke konkrete krav som legges på avfallsselskap som håndterer husholdningsavfall. Klima- og miljødepartementet har fått utarbeidet forslag til forskrift med krav om utsortering og materialgjenvinning av biologisk avfall og plastavfall, men vedtak og ikrafttredelse er usikkert.

Avfall Sørs ansvar for innsamling og behandling av husholdningsavfall er hjemlet i Forurensningsloven med tilhørende forskrifter og delegasjon fra eierkommunene. I tillegg til forurensningsloven er avfallshåndtering omfattet av regelverk for blant annet helse, landbruk og offentlige innkjøp.

Håndtering av husholdningsavfall er regulert i «Forskrift for husholdningsavfall for Kristiansand, Songdalen, Søgne og Vennesla». Forskriften justeres etter kommunesammenslåingen, og skal vedtas på nytt av Kristiansand og Vennesla i løpet av 2020.

EIERSTYRING OG AVFALLSPLAN

Eierkommunenes styring av Avfall Sør skjer gjennom generalforsamling, valg av styrerepresentanter og kommunal politisk behandling av viktige forvaltningsvedtak, samt gjennom felles avfallsplan for Avfall Sør og kommunene. Det er nedfelt i aksjonæravtalen at avfallsplanen skal oppdateres minst hvert fjerde år. Eierkommunene har også utarbeidet en felles eierskapsmelding som ble politisk behandlet i kommunene i 2014. Styret i Avfall Sør har vedtatt en tiårig konsernstrategi fra 2016.

De siste årene er det blitt en tydelig forventning om at kommunene skal ta en større rolle som pådriver for grønn omstilling, mer enn å bare være en tilrettelegger av tjenester. Det viser seg i høye klimaambisjoner, engasjement for sirkulær økonomi, deltagelse i utviklingsprosjekter og samarbeid med næringslivet. Kommunene har egne klimaplaner som også omhandler ulike avfallstema, og Kristiansand har egne handlingsplaner for blant annet matsvinn og marint avfall.

Denne avfallsplanen er å betrakte som en leveranseavtale mellom Avfall Sør og eierkommunene for arbeidet med å håndtere husholdningsavfallet. Den konkretiserer ambisjoner, mål og tiltak for kommende fireårsperiode. Kommunene har deltatt i prosessen med ny avfallsplan gjennom møter i administrativt utvalg (AU), dialog med fagpersoner i administrasjonene og presentasjon for politikere. Planen vedtas av by- og kommunestyrene.

¹ Kommuntalt avfall er i EU husholdningsavfall og avfall fra næringsvirksomhet som likner på husholdningsavfall. Det betyr at bygg- og rivningsavfall skal tas ut fra det vi i Norge regner som husholdningsavfall, og det meste av avfall fra tjenesteytende næring skal inkluderes, når det sammenlignes med tall og målsettinger fra EU. Målene gjelder også faktisk materialgjenvunnet, ikke sendt til materialgjenvinning som rapporteres i Norge.

² Med separat innsamling menes mulighet for å levere avfallet som egen avfallstype, og det betyr ikke nødvendigvis henteordning.

³ <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2020/januar-2020/klimakur2030/>

3. Dagens løsninger

DAGENS TJENESTETILBUD

Avfall Sør har et tjenestetilbud som består av henteordning hjemme hos innbyggerne og hytterenovasjonspunkter for brukere av hytte- og fritidseiendommer, kombinert med bringeordning til fire gjenvinningsstasjoner.

Standard henteordning består i dag av fire dunker hjemme hos innbyggerne, for papp og papir, bioavfall, glass- og metallemballasje og restavfall. Plastemballasje samles opp i plastsekk. Alternativ til dette er fellesløsninger med delte dunker eller nedgravde containere. Hvert år gjennomføres også en våraksjon der velforeninger/borettslag/sameier tilbys større containere for opprydding av hageavfall og restavfall.

Ordringen «Smart sortert» ble innført i Kristiansand i 2003, utvidet til å inkludere Vennesla og tidligere Søgne og Songdalen kommuner fra 2010, og utvidet med henteordning for flere avfallstyper i 2018/2019. Alle avfallsbeholdere er merket med databrikke for å kunne registrere tømninger. Ordningen innebærer tilbud om henting av bioavfall og restavfall hver uke med betaling per tømning. Papp og papir og plastemballasje hentes hver 4. uke, og glass- og metallemballasje hver 8. uke. Tidligere hadde Avfall Sør bringeordning med returpunkter for levering av plastemballasje, glass- og metallemballasje og tekstiler. Nå er det kun tekstiltårn, drevet av ulike frivillige organisasjoner, som er igjen på disse punktene.

For hytter og fritidseiendommer leveres avfallet til felles hytterenovasjonspunkter hvor det er plassert låste, større dunker eller nedgravde containere for papp og papir og restavfall. Noen av punktene har helårsdrift, og noen er utvidet med innsamling av glass- og metallemballasje. I tillegg kan gjenvinningsstasjoner benyttes av alle abonnenter.

På gjenvinningsstasjonene kan de fleste avfallstyper, unntatt matavfall, leveres. Dette inkluderer også farlig avfall og ombruksvarer. Ordningen er ment for avfall som ikke kan kastes i dunkene hjemme.

AVFALLSBEHANDLING

Avfallet behandles i form av ombruk, materialgjenvinning, energiutnyttelse eller deponering. For å sikre at avfall samles inn og håndteres forsvarlig, er det for noen avfallstyper etablert produsentansvarsordninger (returordninger). Ordningene innebærer at produsenter og importører tar ansvar for at emballasje og produkter de produserer og setter ut på markedet også blir samlet inn og gjenvunnet etter at det har blitt avfall. Ansvaret tar de gjennom å være medlem av et returselskap og betale inn et miljøgebyr som skal dekke kostnadene forbundet med innsamling og gjenvinning.

Med respekt, samarbeid og kompetanse leverer Avfall Sør smarte løsninger for ansvarlig avfallshåndtering.

Avfall Sørs visjon og verdier

Tabellen under viser en oversikt over behandlingen av noen sentrale avfallstyper per oktober 2020.

TYPE AVFALL	MOTTAKER	ORGANISERING	PRODUKT
Bioavfall og noe rent trevirke	Støleheia Avfallsanlegg	Avfall Sør eier og drifter komposteringsanlegget	Kompost og jordprodukter
Hage- og parkavfall	Støleheia Avfallsanlegg	Avfall Sør drifter hagekompostering	Kompost og jordprodukter
Betong, keramikk, porselen, asbest og gips	Støleheia Avfallsanlegg	Avfall Sør eier og drifter deponiet	
Restavfall, MDF-plater, brennbart farlig avfall inkludert impregnert treavfall	Returkraft	Aksjeselskap, eid av seks interkommunale renovasjonsselskap på Agder	Fjernvarme, elektrisitet, metaller
Papp, papir, drikkekartong, emballasjekartong	Norsk Gjenvinning	Kommersielt selskap. Kartong omfattes av returordninger i regi av Grønt Punkt Norge.	Emballasjekartong, bølgepapp og papirprodukter som aviser, ukeblader og toalettpapir
Treverk	Geminor	Kommersielt selskap	Treplater til byggindustri og møbelproduksjon
Plastemballasje	Grønt Punkt Norge	Returselskap eid av materialselskapene for emballasje	Plastprodukter som vannkanner, bæreposer, blomsterpotter og søppelbøtter
Glass- og metallemballasje	Sirkel	Returselskap eid av Norsk Glassgjenvinning og Norsk Metallgjenvinning	Glassprodukter som glassopor og metallprodukter
Batterier (farlig avfall)	Stena Recycling	Kommersielt selskap	Bly, sink, kadmium, salt, plast
EE-avfall (farlig avfall)	Norsirk	Returselskap eid av elektronikk- og IKT-bransjen	Råvarer
Metaller og diverse farlig avfall	Stena Recycling	Kommersielt selskap	Råvarer og energigjenvinning
Spillolje, olje- og fettavfall (farlig avfall)	Norva24 Sørmiljø	Kommersielt selskap	Energigjenvinning
Bildekk	Dekkretur	Returselskap	Dreneringslag, skytematter m.m.
PCB-ruter (farlig avfall)	Ruteretur	Returselskap	Glassull, energigjenvinning, metaller
Klorparafinvinduer (farlig avfall)	Geminor	Kommersielt selskap	Energigjenvinning
Tekstiler, klær og sko	Uff/Fretex	Frivillige organisasjoner	Ombruk, reparasjon og noe materialgjenvinning
Ombruksvarer	Mjåvann Bruktbutikk og enkeltprosjekter	Avfall Sør eier og drifter Mjåvann Bruktbutikk	Ombruk av blant annet sportsutstyr, møbler, interiør, bøker og leker

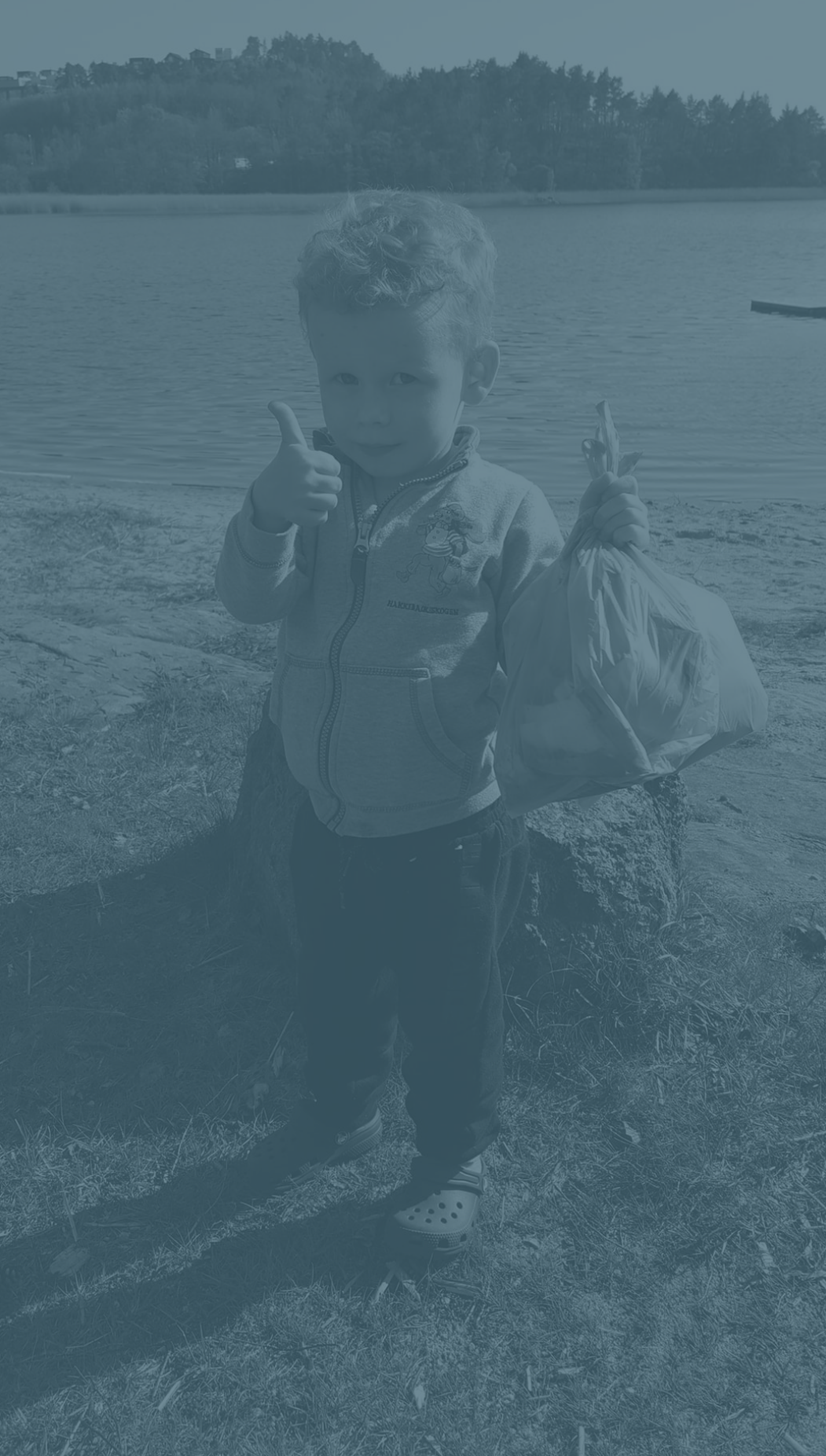

DAGENS MOTTAKS- OG BEHANDLINGSANLEGG

Avfall Sør har fire gjenvinningsstasjoner: Sørlandsparken, Mjåvann, Høllen Vest og Støleheia. Sortert avfall fra husholdningene leveres på gjenvinningsstasjonene, På gjenvinningsstasjonene på Mjåvann og Sørlandsparken kan brukbare ting og gjenstander leveres inn til Mjåvann Bruktbutikk, mens Støleheia har bruktbu der ting kan settes inn og hentes direkte.

På Støleheia driver Avfall Sør i tillegg til gjenvinningsstasjon et større avfallsanlegg med innendørs komposteringsanlegg, deponi for uorganiske masser, mottaks- og sorteringshall, mellomlagring og behandling av treavfall og hage- og parkavfall, utendørs ranekompostering av hage- og parkavfall samt arealer for jordproduksjon. Støleheia Avfallsanlegg tar imot både husholdningsavfall og næringsavfall, samt slam fra både eierkommunene og andre kommuner. Anlegget er det største i sitt slag på Agder. Komposteringsanlegget for behandling av slam, matavfall og annet bioavfall åpnet i 1996, og var i så måte forut for sin tid med tanke på sirkulær økonomi.

Avfall Sør er største deleier i Returkraft AS, som er det regionale forbrenningsanlegget for energiutnyttelse av avfall. Returkraft leverer fjernvarme og produserer elektrisitet. Avfall Sør har en 20 års leveringsavtale for restavfall og har i tillegg tildelt Returkraft enerett for behandling av brennbart farlig avfall fra husholdningene.

SAMFUNNSANSVAR

For Avfall Sør handler samfunnsansvar om å ta sosiale og miljømessige hensyn, utover det lovpålagte. Det vil i noen tilfeller bety at selskapet prioriterer andre hensyn høyere enn økonomi, også på områder utenom det som er kjerneaktivitet.

Arbeidsforhold

I Avfall Sør prioriteres et trygt arbeidsmiljø, med gode muligheter for faglig utvikling. Avfall Sør er opptatt av et inkluderende arbeidsliv og det legges til rette for lærlinger og ansatte med behov for tilrettelegging.

Avfall Sør har også gjennom mange år hatt en bevisst holdning til et utvidet samfunnsansvar knyttet opp mot ivaretagelse av mennesker som av ulike grunner faller midlertidig ut av arbeidslivet. Det er en klar forankring i selskapet om at vi skal bestrebe oss på å være en god samarbeidspartner for attførings- og vekstbedrifter og NAV for å kunne tilby lærlingeplasser, praksisplasser, arbeidstrening og for noen ordinær ansettelse ved hjelp av ulike tilskuddordninger. Vi ønsker også å se på mulige aktiviteter og hvem vi bør samarbeide med for å hente ut potensialet for å kombinere tilrettelagt arbeid (sosial bærekraft) og å øke materialgjenvinning og ombruk i Avfall Sør.

Miljø

Avfall Sør er miljøfyrtårnsertifisert, og jobber kontinuerlig med forbedringer innenfor ulike miljøtemaer. Det utarbeides klimagassregnskap for driften gjennom årlig rapportering til Miljøfyrtårn og bedriftsnettverket Klimapartnere Agder. Avfall Sørs ansatte er engasjerte i miljøarbeidet. Avfall Sør har en intern miljøgruppe, med personer fra administrasjonen og hver gjenvinningsstasjon, som er ansvarlig for at miljøhensyn ivaretas. Eksempler på dette er drivstoff-forbruk på anleggsmaskinene og klimagassutslipp i forbindelse med reiser. Avfall Sør ser på muligheter for å redusere utslipp av deponigass på Støleheia, støtter arbeidet med CO₂-rensing på Returkraft og velger nullutslippsløsninger der det er et godt alternativ når biler og maskiner skal byttes ut.

Avfall Sør er ansvarlig for å gjennomføre miljøkontroll av fem nedlagte husholdnings-deponier, og bistår Kristiansand kommune med miljøkontroll av tre nedlagte industri-deponier. Avfall Sør overvåker utslippene av deponigass.

Marin forsøpling

Avfall Sør har helt siden oppstarten i 2011 deltatt i den nasjonale strandryddedagen. Avfall Sør har et koordineringsansvar når det gjelder ryddeaksjoner og innrapportering til Hold Norge Rent, og tilbyr frivillige gratis innlevering av eierløst avfall på Avfall Sørs gjenvinningsstasjoner. Avfall Sør henter strandryddingsavfall på faste steder etter Strandryddedagen.

Som den første regionen i Norge ble det i 2004 vedtatt gratis levering av utrangerte fritidsbåter på Støleheia for husholdningene. I 2017 ble det også etablert en nasjonal vrakpantordning for fritidsbåter, som ledd i å forhindre marin forsøpling. Fritidsbåter av plast og kompositt blir levert til Ecofiber for energi- og materialgjenvinning.

Avfall Sørs eiere og styre er opptatt av marin forsøpling, og ønsker at Avfall Sør skal være en tilrettelegger og pådriver i arbeidet med å redusere dette problemet. Avfall Sør informerer og motiverer befolkningen for å være med på dugnadsinnsats, bl.a. gjennom utdeling av sekker og hansker, samt månedlige trekninger i Strandryddingslotteriet.

Samarbeid og FOU

Både for å utvikle tjenestetilbudet og for å skape interesse for fagområdet, søker Avfall Sør samarbeid nasjonalt og lokalt. Nasjonalt deltar Avfall Sør sammen med andre selskaper og myndigheter i faggrupper i Avfall Norge og i Samfunnsbedriftene, der politikk og praksis i bransjen formes. Gjennom dette arbeidet bidrar Avfall Sør også til å utvikle sirkulærøkonomien innen design og produksjon. Avfall Sør har i lang tid tatt ansvar som sekretariat for Avfallsforum Sør.

Avfall Sør deltar i utviklingsprosjekter i regi av Avfall Norge, og har bidratt til realisering av REdu, som er en felles satsing på utdanning på høyskolenivå innen avfalls- og gjenvinningsbransjen. Avfall Sør har gjennom sommerjobb til REdu-studenter fått utført nyttige prosjekter og fått tilført ny kunnskap. Avfall Sør deltar også i mange ulike prosjekter innen avfall og sirkulær økonomi. Det er blant annet gjennom kommunene, EU, utdanningsinstitusjoner og Klimasats.

Lokalt samarbeides det med selskaper innenfor samme bransje og frivillige organisasjoner for å skape en best mulig utnyttelse av ressursene og behandling av

avfallet. Det er lagt til rette for at loppemarked og bruktbutikker drevet av frivillige organisasjoner med veldedig formål etter avtale kan levere ombruksvarer som ikke er salgbare. Forutsetningen er at varene kan betraktes som husholdningsavfall. Avfall Sør prøver også å bidra til å realisere ulike initiativ der kunstnere, skoler eller organisasjoner henvender seg for å få tilgang til avfall på gjenvinningsstasjonene, som de kan benytte som ressurser videre.

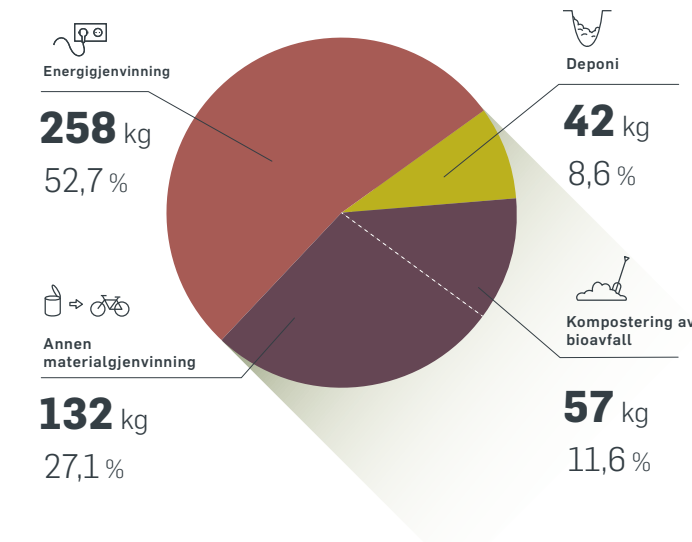
KOMMUNIKASJON

Kommunikasjon i Avfall Sør skal sikre at innbyggerne kjenner til avfallsløsningene som finnes og spre kunnskap om hvordan sortere avfallet på en best mulig måte med hensyn til ressursutnyttelse, miljø og økonomi. Det er behov for å gi tydelig og kontinuerlig sorteringsveiledning, spesielt når det gjelder de nye henteordningene. Det er også viktig å kommunisere at det aller beste for miljø og klima er om avfall ikke oppstår, det vil si avfallsreduksjon gjennom redusert forbruk. Avfall Sør har en egen kommunikasjonsplan. Fra 2020 er det innledet samarbeid med kommunikasjonsbyrå for å profesjonalisere det strategiske kommunikasjonsarbeidet, dra nytte av deres fagkompetanse og i større grad måle effekt av kommunikasjonsaktivitetene.

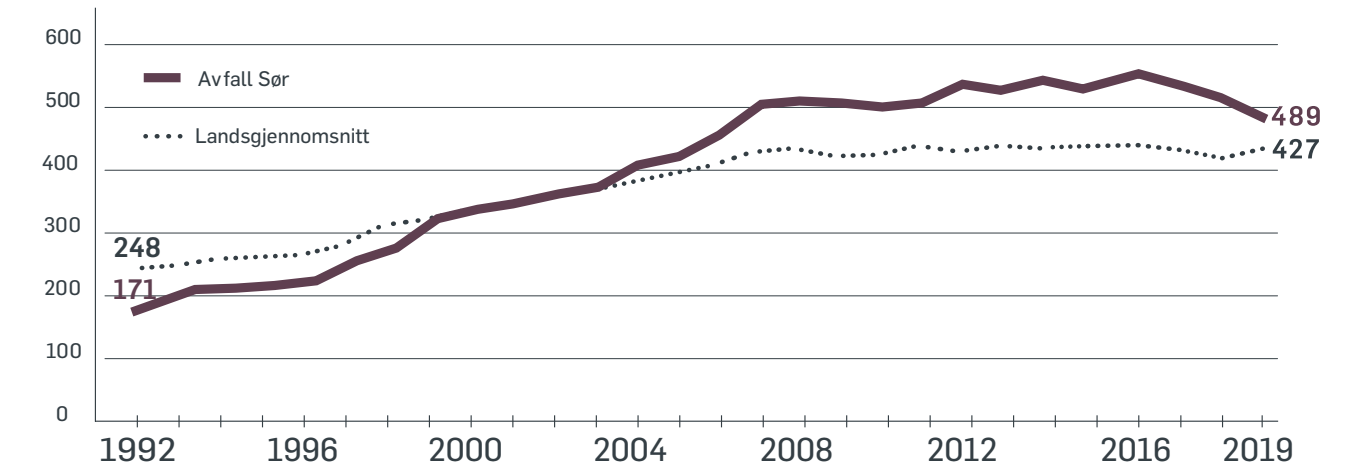
Avfall Sør leverer avfallstjenester til ca. 126 000 innbyggere. For å nå ut med informasjon om tjenestetilbudet benyttes ulike kanaler, som nettside, Facebook, SMS-varslings, fakturavedlegg og avisannonser. Avfall Sør ønsker å kommunisere mest mulig digitalt med innbyggere og andre interessenter, og vil fortsette å ta i bruk nye digitale løsninger.

Hvis innbyggerne har spørsmål om henteordningene, tømminger eller renovasjonsgebyret, foregår dette gjennom kundesenteret; via Facebook, kontaktskjema på nettsiden, på e-post eller telefon. Gjenvinningsstasjonene er også en viktig kommunikasjonskanal for Avfall Sør, der de ansatte svarer på spørsmål og gir innbyggerne oppdatert informasjon og veiledning om riktig sortering. Avfall Sør deltar i kommunikasjonskampanjer gjennom LOOP, Avfall Norge og returselskapene. Avfall Sør tilbyr skoleklasser omvisning på Støleheia, og hvert fjerde år engasjeres barneskolene med teaterforestilling om forbruk, energibruk og gjenbruk.

4. Utviklingstrekk

Utvikling i mengden husholdningsavfall kg/innbygger

AVFALLSMENGDER

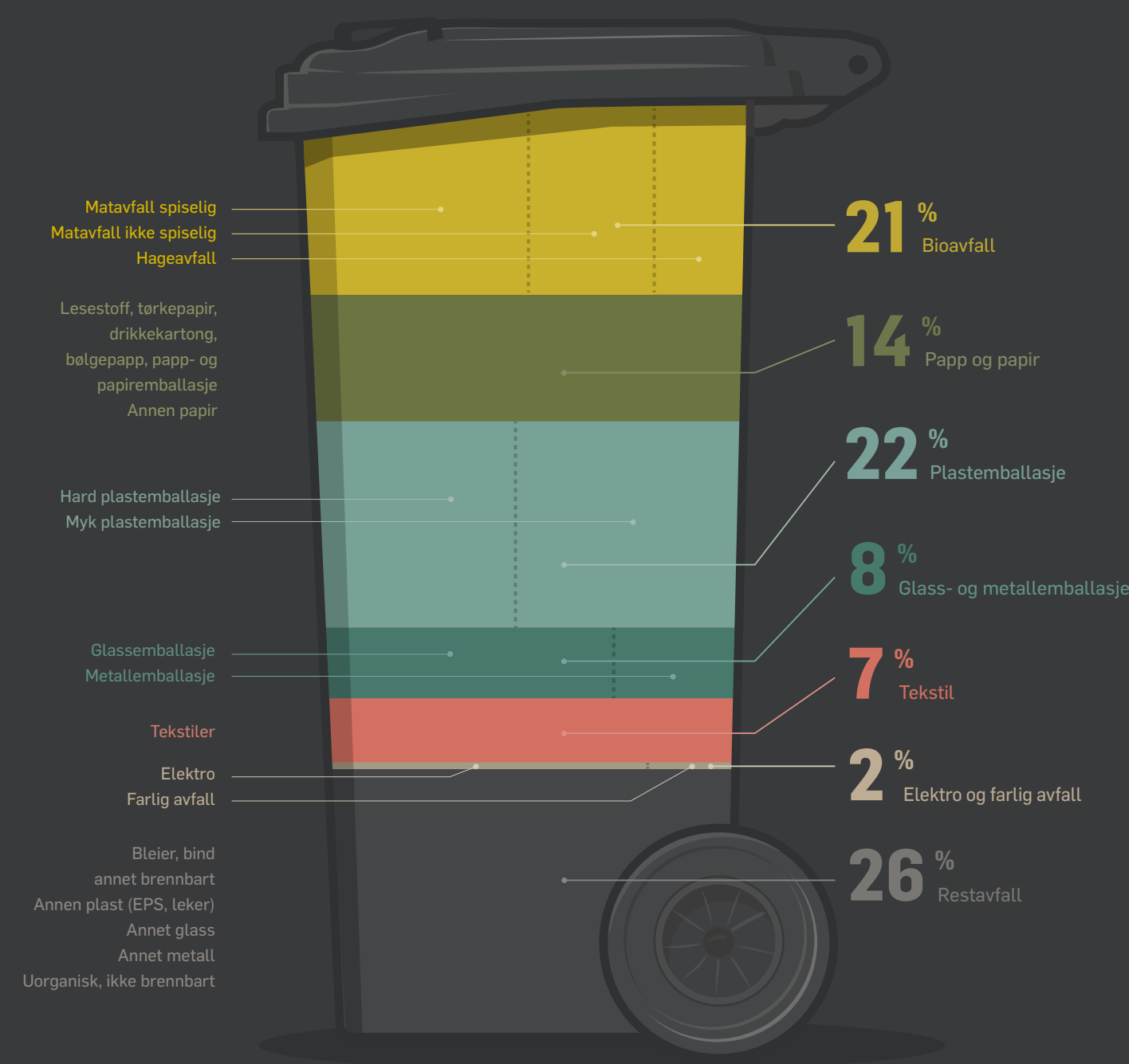
Veksten i avfallsmengde per innbygger var høy frem til 2007, og har siden stabilisert seg både nasjonalt og lokalt. Reduksjonen har vært betydelig de siste årene, og i 2019 ble det registrert 489 kg avfall per innbygger i Avfall Sørs kommuner. Hvor mye avfall som mottas vil variere med mange forhold, som boligstruktur, kvalitet på hente- og bringeordninger, gebyrmodell og avfall fra næringsdrivende og innbyggere på tvers av kommunegrenser.

Avfall Sør hadde i 2019 en materialgjenninningsgrad for alt mottatt husholdningsavfall på 39 %. For å øke andelen kan man sortere bedre, materialgjenvinne flere avfallstyper eller redusere mengden av de avfallstypene som ikke materialgjenvinnes. Ombruk vil fra 2020 inkluderes i avfallstatistikken. Mengdene som leveres på gjenvinningsstasjonene og i tekstiltårn på de tidligere returpunktene utgjør ca. 6 kg/innbygger.

For å sammenligne med EUs målsetting om 55 % materialgjenvinning innen 2025, må man se bort fra anslåtte mengder bygge- og rivningsavfall, og ta hensyn til hva som faktisk er materialgjenvunnet, ikke bare sendt til materialgjenvinning som man gjør i dag. Anslått materialgjenninningsgrad for Avfall Sør blir da 48 % for 2019.

Avfall Sør gjennomfører jevnlig sorteringsundersøkelser av innsamlet avfall. Resultatene høsten 2018 viser at feilsorteringen er lav (ca. 2 %) både i dunk for papp/papir og for bioavfall. Andelen elektroavfall + farlig avfall i restavfallet var på under 1 %. Det kommer også frem at husholdninger med fellesabonnement har større feilsortering enn andre. Figuren på neste side viser beregnet gjennomsnittlig avfallssammensetning i innsamlet restavfall. Avfall fra gjenvinningsstasjoner er ikke inkludert.

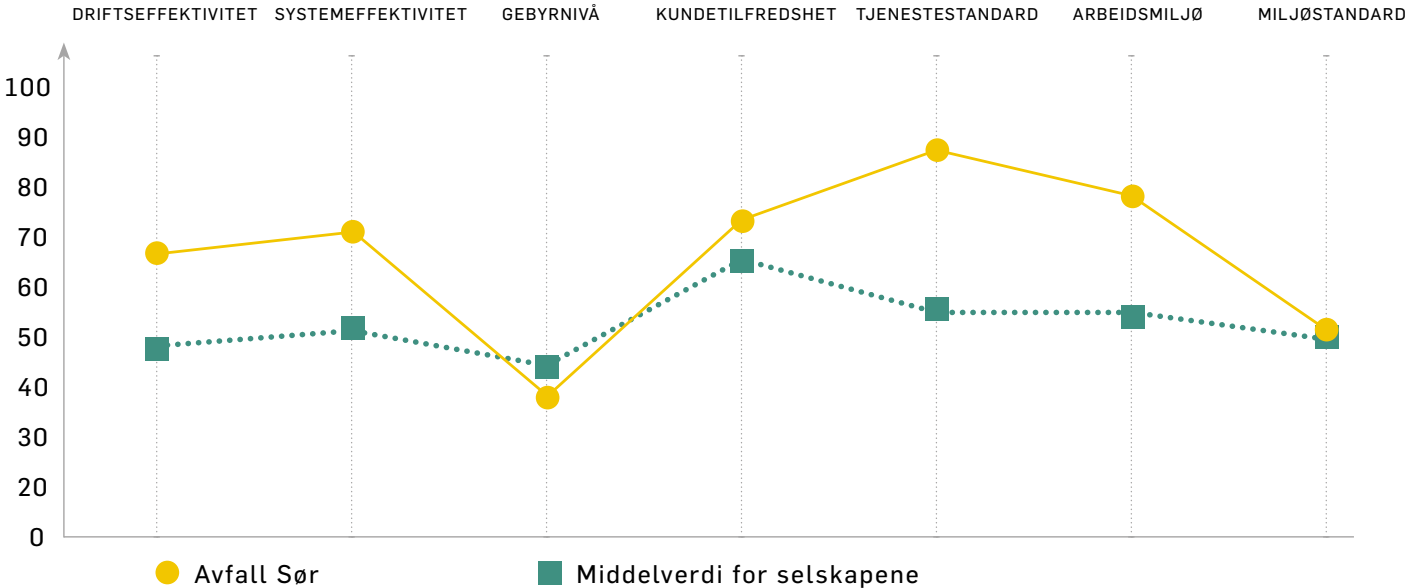
Avfallstyper i innsamlet restavfall (vektprosent)

Resultatene i 2018 viser blant annet følgende (i vektprosent):

- 70 % av restavfallet kunne vært utsortert.
- Ca 20 % av restavfallet var plastemballasje.
- Ca 20% av innsamlet restavfall var bioavfall. Det er en klar forbedring fra 2015, da bioavfall utgjorde 33 %.
- Ca 30 % av bioavfallet, både i dunk for bioavfall og i dunk for restavfall, var spiselige matrester. Det tilsvarer 30 kg/innbygger hvert år.

Undersøkelsen viser at potensialet for økt materialgjenvinning er stort, selv om utfordringer med kvalitet og renhet på avfallstypene tilsier at ikke alt som kan sorteres ut er egnet til materialgjenvinning. Det er heller ikke gjennomført sorteringsundersøkelse etter de nye henteordningene er innført. Avfallssammensetningen har endret seg, med at mer bioavfall, plastemballasje og, glass- og metallemballasje sorteres ut, og det leveres mindre restavfall. Potensialet for økt utsortering er derfor noe redusert, men fortsatt stort. Økt kommunikasjon vil være det viktigste virkemiddelet for å utløse dette potensialet.

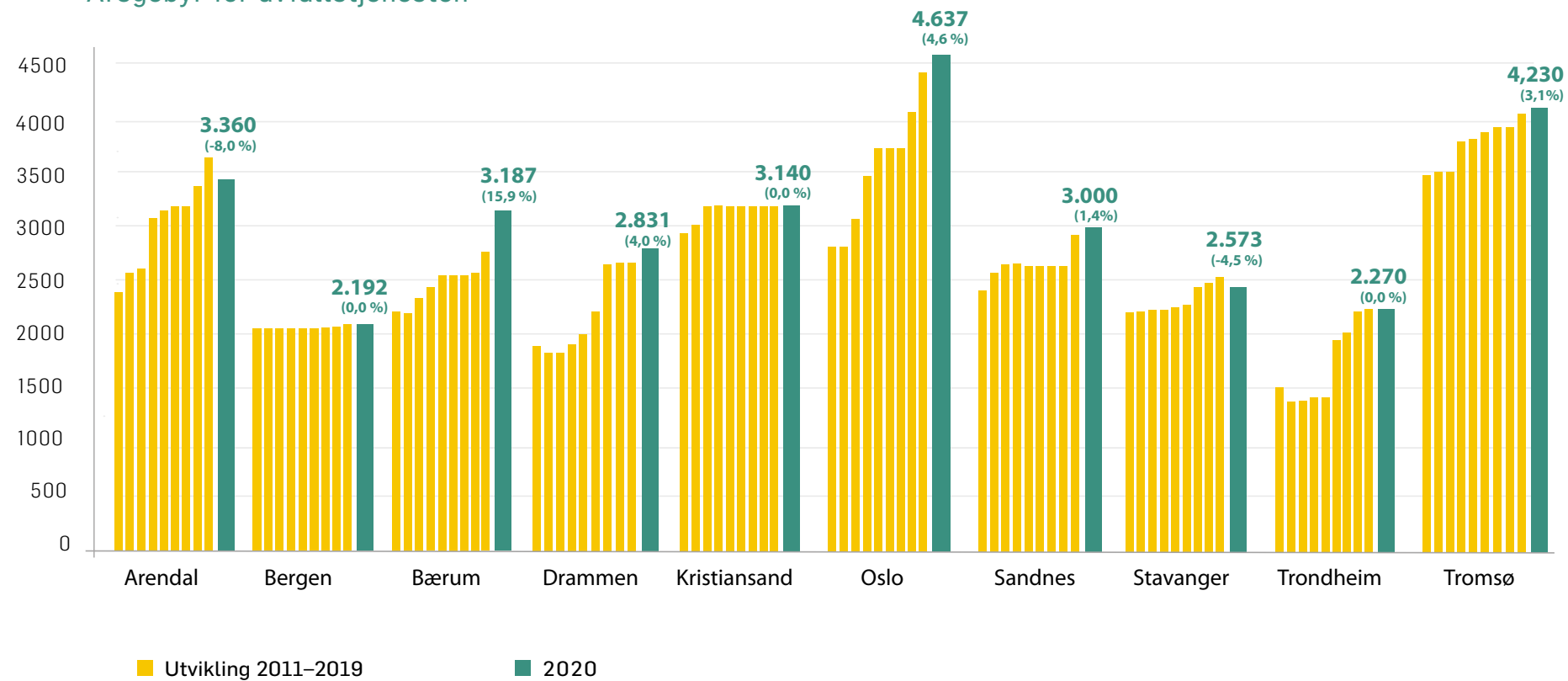

BENCHMARKING

Hvert 2. år gjennomføres en benchmarking der ca. 20 av de ledende renovasjons-selskapene i Norge sammenligner sin praksis. Figuren over viser hvordan Avfall Sør presterer i forhold til middelverdien for selskapene som deltok i 2020. Verdien 0 representerer svakeste score på resultatområdet, og 100 høyeste.

Avfall Sør presterer Svært godt på driftseffektivitet, tjenestestandard, kundetilfredshet, miljøstandard og arbeidsmiljø, og Godt på gebyrnivå. Utfordringen har vært at selskapet tidligere har hatt et relativt høyt renovasjonsgebyr sammenlignet med andre. Dette utvikler seg i riktig retning, da gebyrnivået i Avfall Sør har vært uendret de siste sju årene, til tross for nye henteordninger og andre store investeringer.

Årsgebyr for avfallstjenesten

Figuren over viser årsgebyr rapportert til KOSTRA (Kommune-Stat-Rapportering) for et utvalg bykommuner. Det er ulik praksis for hva som rapporteres, blant annet om betaling ved gjenvinningsstasjon er inkludert eller ikke. Figuren viser tydelig at mange av selskapene nærmer seg, eller går forbi, Avfall Sørs gebyrnivå.

KLIMAGASSUTSLIPP

I perioden 1996–2010 ble restavfall fra regionen deponert på Støleheia i Vennesla. Dette avfallet brytes fortsatt ned i naturlige prosesser, og bidrar til store klimagassutslipp. Avfall Sør har etablert brønner for opptak av metangassen. Det ble sommeren 2020 gjort undersøkelser som tyder på at andre utslipp av klimagasser fra deponiet er tilnærmet null. Siden 2010 er restavfall levert til energiutnyttelse på Langemyr i Kristiansand. Det var

en viktig endring for å øke ressursutnyttelsen og redusere utslipp av skadelig stoffer. Likevel bidrar avfallsforbrenningen fortsatt til store klimagassutslipp, og det jobbes for å få til CO2-rensing ved anlegget. Avfallet som er deponert på Støleheia etter 2010 slipper ikke ut klimagasser.

Avfall Sør jobber hardt med å øke andelen av avfallet som går til materialgjenvinning, da dette bidrar til reduserte utslipp når det erstatter bruk av nye råvarer. Samtidig bidrar det til utslipp både ved transport og fra gjenvinningsprosessen. Avfall Sør jobber for å få på plass et utvidet klimaregnskap som inkluderer dette. Per nå utarbeider Avfall Sør årlig klimaregnskap som hovedsakelig viser direkte utslipp fra egen drift.

TRENDER

I forbindelse med avfallsplanen er det sett ekstra på muligheter og utfordringer som følge av tre trender i samfunnet.

Urbanisering

Det bygges stadig tettere i sentrumsområder. Det skaper spesielt to utfordringer for Avfall Sørs løsninger; den ene er at det er utfordrende å få på plass en god avfallsløsning som ikke krever bruk av verdifulle arealer. Her er samarbeidet med planleggere og kommunenes administrasjon i forbindelse med planarbeid avgjørende, kombinert med nedgravd avfallsløsning som reduserer arealbehov betydelig. Avfall Sør jobber også sentralt for at avfall skal håndteres som infrastruktur på lik linje med vann og avløp. Den andre utfordringen er at flere etter hvert velger å klare seg uten bil. De har behov for å kunne levere for eksempel elektroavfall, farlig avfall og avfall som er for stort for vanlig dunk, i nærheten av hjemmet. Avfall Sør vil se på løsninger for dette, i form av mobil gjenvinningsstasjon, minigjenvinningsstasjon eller lignende.

Digitalisering

Avfall Sør har gjennomført et stort arbeid med en digitaliseringsstrategi. Det er igangsatt planmessig arbeid for å redusere digital gjeld, som innebærer å bytte ut de fleste IT-systemene. Dette krever tid, kompetanseheving og investeringer, også etter 2020. Men det gir også mange nye muligheter. Økte forventninger fra innbyggerne merkes også, og spesielt løsninger for kundebehandling og varsling om tømminger vil måtte videreutvikles.

Bærekraft og klima

Bærekraft, og reduserte klimagassutslipp spesielt, er viktige drivere for utviklingen i samfunnet. Formålet med avfallshåndtering er nettopp å redusere forsøpling og bidra til bedre ressursutnyttelse. Mange engasjerer seg i hvordan dette best kan gjøres; vaner endres og nye produkter utvikles. Dette krever både at avfallsbransjen tilpasser seg, og at den er tydelig til stede med sin kunnskap for at det skal utvikles gode løsninger. Engasjementet, og det at mange opplever kildesortering som et av sine viktigste bidrag for miljøet, gir store muligheter for å motivere innbyggerne til bedre sortering, reduserte avfallsmengder og økt ombruk. Utover dette er det tydelige forventninger om at Avfall Sør skal bidra til å redusere marin forsøpling og kutte klimagassutslipp, og legge til rette arbeidsplasser for mennesker som av ulike grunner faller midlertidig ut av arbeidslivet.

5. Satsing mot 2025

HOVEDMÅL

Øke materialgjenvinningsgraden til 55%

Avfall Sør har et godt innarbeidet tjenestetilbud, og kundeundersøkelser viser at innbyggerne er svært godt fornøyd med ordningene. Med gode gjenvinningsstasjoner, økonomiske incentiver og utvidede henteordninger de siste årene, ligger alt til rette for at det skal være enkelt for innbyggerne å sortere riktig. Samtidig har Avfall Sør hatt hovedfokus på å legge til rette for, men ikke kreve, at innbyggerne sorterer. Det er nå behov for at innbyggerne benytter sorteringsløsningene i enda større grad. Innbyggerne må sortere både mer og bedre, og det kan bli aktuelt med justeringer i løsninger eller regelverk for å tydeligere oppfordre til mer sortering. Dette kan være redusert hentehyppighet for restavfall eller grenser for restavfallsmengde. Hovedfokus i kommende periode vil altså være å få utløst potensialet ved at innbyggerne tar løsningene i bruk i enda større grad. Kombinert med tiltak for å materialgjenvinne avfallstyper som i dag deponeres eller energigjenvinnes, er det mulig å nå EU-kravet på 55 %. For å nå 65 % materialgjenvinning, som er EU-krav for 2035, er det sannsynlig at det må etableres en form for ettersorteringsanlegg. Det vil bli tema i neste avfallsplan. Men dersom innbyggerne bruker dagens kildesorteringsløsninger fullt ut, blir behovet for ettersortering mindre.

For Avfall Sør er det viktig å holde lav gebyrvekst. Det har vi klart de siste åtte årene, samtidig som tjenestetilbudet er blitt utvidet og gjenvinningsstasjonene fornyes. Også i

denne planperioden legges det opp til at gebyret skal kunne øke med maks 1,5 % per år i snitt. Fortsatt reduksjon i restavfallsmengder blir viktig for å holde kostnadene nede.

Ny og større gjenvinningsstasjon skal åpnes i Sørlandsparken Øst høsten 2021. Det vil gi kundene et bedre tilbud, samtidig som Avfall Sør vil kutte klimagassutslipp ved å legge opp til fossilfri drift. Det legges til rette for en ombruksløsning der også varer det er lavere betalingsvillighet for kan omsettes. Dette utfyller dagens bruktbutikk på Mjåvann. Det sees også på hvordan varer kan tilgjengeliggjøres for ombruks- og reparasjonsnettverk slik EUs rammedirektiv skisserer.

I arbeidet med denne planen er det tatt utgangspunkt i hovedmålsettingen om økt materialgjenvinning, og sett på hva som skal gjøres innen fem definerte tjenesteområder (innsamling, hytterrenovasjon, gjenvinningsstasjoner, avfallsbehandling og avfallsminimering og ombruk), samt samfunnsansvar. Muligheter og utfordringer som følge av trendene bærekraft og miljø, urbanisering og digitalisering er vurdert spesielt. Det er også vurdert om det er tiltak som bør gjøres i perioden selv om de ikke direkte bidrar til hovedmålet.

Tiltakene som skal gjennomføres er deretter sortert under fire satsingsområder.

1

Gode tjenester med lav gebyrvekst

Hovedandelen av befolkningen skal oppleve avfallstjenestene som bra eller svært bra. Gjennom tilrettelegging og kommunikasjon skal det være enkelt å benytte løsningene og attraktivt for innbyggerne å sortere riktig.

TILTAK

- Videreføre innsamling av de fem viktigste avfallstypene hjemme
- Videreføre at standard bruk av gjenvinningsstasjon dekkes over fastgebyret
- Vurdere mini-/mobil gjenvinningsstasjon, eventuelt grovavfallsinnsamling, inkludert løsning for farlig avfall
- Evaluere 2020-løsning for kildesortering i hytterrenovasjon og vurdere videre tilbud
- Nye digitale løsninger for kundebehandling
- Innføre digitalt adgangssystem på gjenvinningsstasjonene, med prøveperiode uten begrensning
- Vurdere struktur og antall gjenvinningsstasjoner
- Maks 1,5 % økning i gebyr, i snitt per år

2

Mindre avfall til energitnyttelse og deponi

EUs materialgjenvinningsmål skal nås for husholdningsavfallet Avfall Sør håndterer. Da må flere avfallstyper materialgjenvinnes, og i samarbeid med innbyggerne må mindre avfall ende som restavfall.

TILTAK

- Oppfølging av materialgjenvinning i neste behandlingsledd
- Materialgjenvinning av flere avfallstyper; tre og gips (planlagt 2020), vurdere andre muligheter fortløpende
- Utrede innsamlings- og gebyrmodell. Del av forberedende arbeid for ny innsamlingskontrakt
- Kommunikasjonstiltak for riktig sortering på gjenvinningsstasjonene
- Informasjonskampanje per avfallstype med henteordning
- Økt bruk av sosiale medier og interaksjonsformer for økt sortering og avfallsreduksjon
- Tettere kundeoppfølging

3

Mer til ombruk

Brukbare ting skal ikke ende som avfall. Avfall Sørs løsninger for ombruk videreutvikles, samtidig som innbyggerne oppfordres til å reparere samt å benytte andre løsninger for ombruk.

TILTAK

- Omsette bruktvarer gjennom Mjåvann Bruktbutikk
- Utrede og etablere løsning for flere ombruksvarer og tilgjengeliggjøring for ombruk på ny gjenvinningsstasjon
- Økt samarbeid om tekstilnnsamling (dialog/kommunikasjon)

4

Aktivt samfunnsansvar

Hensyn til miljø og samfunn skal prege Avfall Sørs aktivitet. Viktige områder er tilrettelagt arbeid, redusert marin forurensning og reduserte klimagassutslipp.

TILTAK

- Gradvis overgang til nullutslippskjøretøy og -maskiner
- Utarbeide klimaregnskap inkludert klimanytte-beregninger for 2020 og videre
- Videreføre samarbeidet med NAV og attføringsbedrifter for å tilby arbeidstrening/praksisplasser for personer som av ulike grunner faller midlertidig ut av arbeidslivet
- Videreføre lærlingeplasser
- Vurdere samarbeid for å kombinere sosial bærekraft og å øke materialgjenvinning/ombruk
- Videreføre tilrettelegging for strandrydding og redusert marin forurensning

Konsekvenser for tjenestetilbud og avfallsbehandling

INNSAMLING

Avfall Sør fortsetter å tilby innbyggerne innsamling av de fem viktigste avfallstypene hjemme. Den fleksible løsningen, med tilbud om ukentlig innsamling av bioavfall og restavfall og betaling når avfallsdunkene tømmes, videreføres inntil videre. For å holde kostnadene nede, ivareta ressursene i avfallet og nå målet om 55 % materialgjenvinning, er Avfall Sør avhengig av at innbyggerne fortsetter den gode utviklingen med økt sortering. Dersom det ikke skjer kan det bli nødvendig å innføre restriksjoner på restavfallsmengde, og å revurdere den fleksible ordningen. Dagens ordning har en positiv mekanisme som belønner de som har lite avfall eller sorterer mye, med lavere gebyr. Effekten av ordningen skal evalueres mot slutten av perioden og tilpasninger vurderes.

Stadig mer kundebehandling flyttes over på digitale løsninger. I 2021 skal nytt kundesystem tas i bruk, og da vil løsningene videreutvikles. Det er ønskelig med bedre løsninger for varsling av tømmedag, og utvikling av Min side vurderes i samarbeid med eierkommunene. I planperioden skal det jobbes med bedre sortering av alle avfallstyper, og redusert matsvinn, gjennom ulike kommunikasjons tiltak. Det legges opp til tettere kundeoppfølging og tilpasset kommunikasjon med innbyggere som benytter felles avfallsløsninger (i borettslag og områder med nedgravde løsninger).

Nedgravde containere vil fortsatt være løsningen som skal velges i nye utbyggingsområder, i henhold til krav i avfallsteknisk norm.

Et godt tilbud til hytteabonnentene er viktig. Dagens løsninger videreføres, eventuelt utvidet med bedre sorteringsløsninger. Det gjøres fortløpende forbedringer der det er nødvendig og mulig. Det gis årlig informasjon tilpasset hytteabonnentene.

GJENVINNINGSSTASJONER

Ubegrenset bruk av gjenvinningsstasjonene er i dag dekket gjennom fastgebyret, både for husholdnings- og hytteabonnenter. Privatkunder i Kristiansand og Vennesla kan kostnadsfritt levere så mye avfall de vil uten en øvre grense. Utfordringene med et tillitsbasert system er at enkelte kaster avfall svært ofte, at næringsavfall ikke alltid betales for, samt at tilbudet benyttes av personer fra andre kommuner. I forbindelse med etableringen av et digitalt adgangssystem for besøksregistrering, har Avfall Sør to hovedfokus: 1. Bidra til økt materialgjenvinning og 2. Legge til rette for at kostnadsbyrden knyttet til gjenvinningsstasjonene fordeles på en god måte. I fastgebyret for privatkunder planlegges derfor en ny standardtjeneste, som sannsynligvis vil inkludere 8–12 besøk på gjenvinningsstasjonene per boenhet per år, med mulighet for flere leveringer mot betaling. Denne ordningen vil bidra til å holde kostnadene nede, og sikrer en mer rettferdig kostnadsfordeling. I forkant gjennomføres en prøveperiode med digitalt adgangssystem uten begrensning for å avklare behovene. Målet er å finne en løsning som er enkel å forholde seg til, og som ikke oppleves begrensende for flesteparten av privatkundene når den trer i kraft.

Det etableres en ny gjenvinningsstasjon i Sørlandsparken Øst i 2021. Her legges det opp til effektiv logistikk og fossilfri drift. Der er også satt av areal for ombruksløsning som vil komplettere Mjåvann Bruktbutikk, og som ivaretar at ombruks- og reparasjonsnettverk skal få tilgang til ombruksvarer. Avfall Sør arbeider for å få til mest mulig ombruk til en lav pris for innbyggerne. Materialgjenvinning på gjenvinningsstasjonene skal økes hovedsakelig gjennom ulike kommunikasjons tiltak, og ved at flere avfallstyper sendes til materialgjenvinning.

AVFALLSBEHANDLING

Avfall Sør fortsetter lokal kompostering av bioavfall og slam for produksjon av kompost og jordprodukter. Kompostering ivaretar ressursene i avfallet på en god måte, og kompost er et godt alternativ til uttak av torv fra urørte myrer som har uheldige klima- og miljøkonsekvenser. Komposteringsanlegget er gradvis utviklet og fornyet og drives videre som i dag. Biogassproduksjon vurderes fortsatt som et mulig alternativ på lengre sikt, men både mengde matavfall og begrenset avsetningsmulighet for biorest til landbruk i Agder tilsier at det ikke er god nok grunn til å skulle endre fra dagens løsning i planperioden.

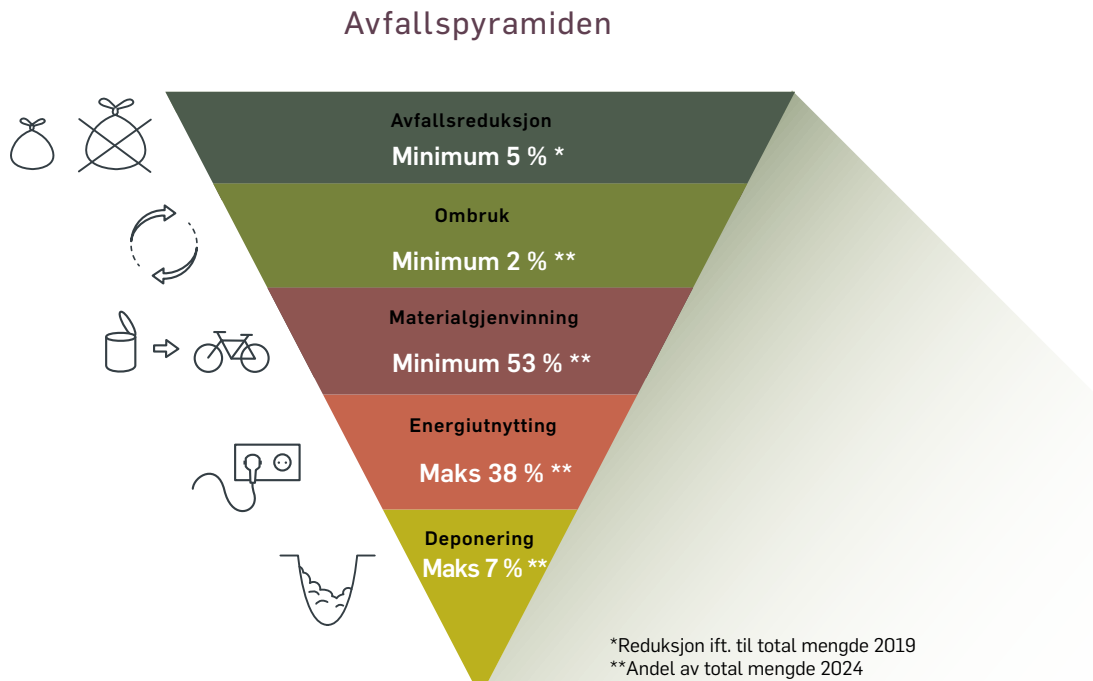
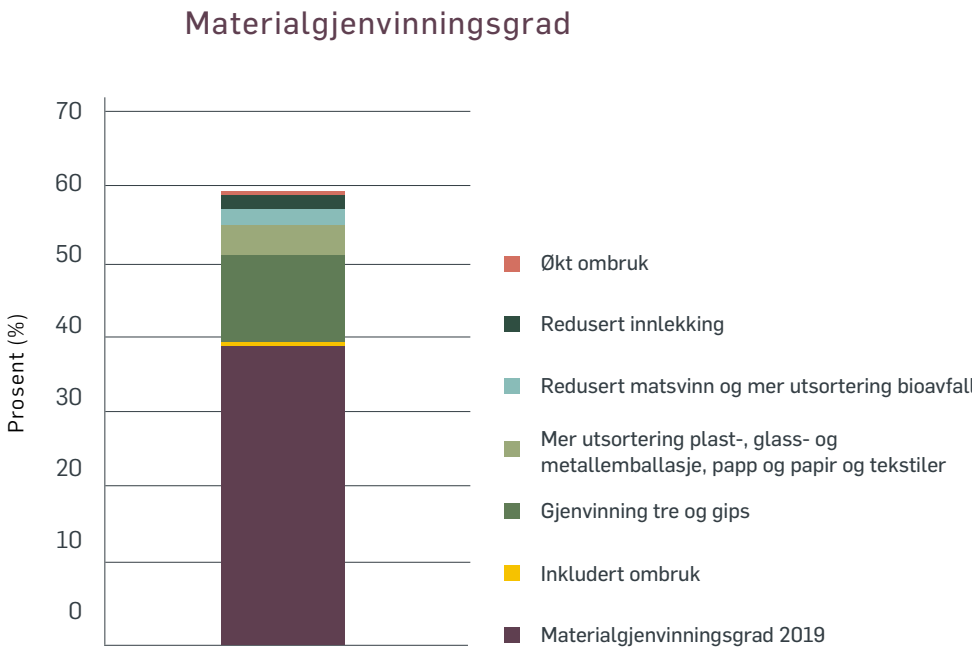
Lokal energiutnyttelse av restavfallet videreføres basert på tildelt enerett og leveringsavtale til Returkraft frem til 2030. Drift av avfallsdeponiet på Støleheia Avfallsanlegg videreføres for uorganiske masser. I planperioden

vil materialgjenvinning være viktig. Det jobbes for å finne løsninger for flere avfallstyper, og faktisk materialgjenvinning følges opp gjennom dialog og avsetningsavtaler med kontraktsoppfølging.

VEIEN TIL ØKT MATERIALGJENVINNING

Det er vurdert mulig effekt av tiltakene det er lagt opp til i perioden. Beregningene viser at det kan ta oss til en materialgjenvinningsgrad på 60 %. Dette er inkludert ombruk og basert på mengder utsortert til materialgjenvinning. Avfall Sør ønsker likevel å ha et bevisst forhold til hvor mye som faktisk materialgjenvinnes. Med kunnskapen vi har om dette er det sannsynlig at 60 % levert til materialgjenvinning vil gi 55 % faktisk materialgjenvunnet.

Figuren nedenfor viser hvordan ulike tiltak bidrar til økt materialgjenvinning, og mål for de ulike trinnene i avfallspyramiden. Avfallsreduksjon er målt som reduksjon i total avfallsmengde per innbygger sammenlignet med 2019. De andre nivåene beregnes som andel av mengdene i 2024.

Avfall Sør

KLIMAPARTNERE

Miljøfyrtårn®

VIA HØR LÆRLING
EFFIKENT LÆREBEGRIP

